

17 Mei 2024

Beste raadsleden, beste collegeleden,

Ondermijning neemt in Nederland steeds meer toe. Ook in Fryslân is dit een groeiend probleem dat de samenleving bedreigt. Om beter zicht te krijgen op de bestuurlijke aanpak is er door prof. dr. Pieter Tops en dr. Edward van der Torre, beide bekend vanwege eerdere onderzoeken naar ondermijnende criminaliteit, onderzoek gedaan om de verschijningsvormen in Fryslân in kaart te brengen. Dit onderzoek volgt op de rapporten die eerder zijn verschenen over Gemeente Leeuwarden, Gemeente Groningen en de Groninger Ommelanden. Met deze brief presenteren wij u het rapport met de analyse van (de gemeentelijke aanpak van) ondermijning in zeventien van de Friese gemeenten.

Het onderzoek

Dit rapport beschrijft en analyseert de (aanpak van) ondermijning in Fryslân. Hiervoor is veldwerk uitgevoerd in 17 gemeenten met uitzondering van Gemeente Leeuwarden. Want over Gemeente Leeuwarden is in 2023 een onderzoek en een vergelijkbaar rapport opgesteld.

Hoewel de (gemeentelijke) aanpak van ondermijning al op de agenda stond in Fryslân, getuige de Friese Norm over de aanpak van ondermijning), was daarnaast behoefte aan meer inzicht in de problematiek. Daarom zijn de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

1. Wat zijn belangrijke criminele gelegenheidsstructuren en fenomenen in de provincie Fryslân?
2. Hoe geven de 17 Friese gemeenten organisatorisch en inhoudelijk gestalte aan de aanpak van ondermijning?
3. Welke aanbevelingen kunnen worden gedaan voor een gemeentelijke en integrale aanpak van ondermijning?

Conclusies

Door verschillende factoren zoals een combinatie van situationele, sociale en economische factoren zijn er criminele kansen in Fryslân. Het dunbevolkte en uitgestrekte platteland biedt mogelijkheden voor criminele activiteiten. Immers, daar vallen criminele praktijken eenvoudig af te schermen; afscherming is een hoofdkenmerk van georganiseerde misdaad. Tegelijkertijd telt Fryslân steden of stedelijke kernen, met daarbij horende criminele kansen, zoals bijvoorbeeld wijken of buurten met geconcentreerde sociaaleconomische kwetsbaarheden. Dat biedt onder meer mogelijkheden om drugsklanten of criminele uitvoerders te werven.

Zowel stad als platteland hebben gezamenlijk een stevig aantal risicolocaties, zoals een zeehaven, jachthavens, bedrijventerreinen, talrijke agrarische objecten en vakantieparken. Fryslân is deels anoniem en uitgestrekt en gesitueerd in de Noordwesthoek van ons land, al resulteert de provinciale infrastructuur in criminele kansen; met goede verbindingen over de weg of het water. De Friese infrastructuur vervult economische functies, al kunnen criminelen meeliften.

In dunbevolkte en van oudsher economisch kwetsbare delen van Fryslân wordt autonomie op prijs gesteld; zelfredzaamheid zet de toon, voornamelijk legaal, al is het ook een voedingsbodem voor criminele praktijken. De overheid staat fysiek op afstand; in kernen, gemeenschappen of sociale kringen houden mensen van hun kant liever de overheid op afstand. Het komt tot uiting in (gedeeltelijke) acceptatie van bijvoorbeeld drugsgebruik, drugshandel of rijden onder invloed.

Op basis van de conclusies zien we dat Fryslân een kansrijk gebied is voor ondermijning en dat het een ernstig probleem vormt en intensievere aanpak vereist van de overheden in Fryslân.

Vervolg

Fryslân heeft een sterke mienskip en als overheid moeten wij deze zo krachtig mogelijk beschermen en ondersteunen. Daarbij is een integrale/gezamenlijke aanpak essentieel. De Friese overheden zijn twee jaar geleden in de aanpak begonnen met het stellen van 'de Friese Norm', bedoeld om de onderlinge samenwerking te bevorderen, ambities te stellen en het harmoniseren van beleid. Door gezamenlijke grenzen te hanteren, zorg je ervoor dat Fryslân als één gezamenlijk blok barrières opwerpt tegen ondermijning.

Regio bijeenkomsten

Dit rapport geeft inzicht in enkele verschijningsvormen van ondermijning in Fryslân. Het is nu tijd om samen verdere stappen te zetten in de Friese samenwerking tegen ondermijnende criminaliteit. Het rapport maakt duidelijk dat het probleem grensoverschrijdend is en een integrale aanpak nodig heeft, want *'allinnich kinne jo net altyd folle, mei-inoar kinne wy in hiel soad'*. We nodigen u daarom graag binnenkort uit voor een regionale bijeenkomst. De onderzoeker(s) zijn hierbij aanwezig en geven een toelichting op het onderzoek. Het plannen van deze bijeenkomsten gaat via de griffie, het is ook mogelijk de bijeenkomst digitaal te volgen.

Namens 17 Friese burgemeesters,

Met vriendelijke groet,

Bm M. Waanders

Bm O. Brouwer

Bestuurlijk Portefeuillehouders Ondermijning

